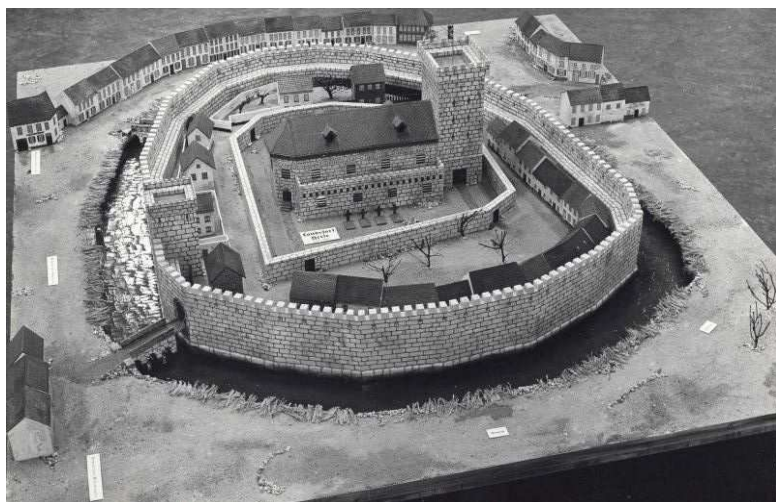

»HART VAN HEERLEN«

Informatiebulletin nr 4

**2^e jaargang
november 2009**

HEEMKUNDEVERENIGING HEERLEN STAD

vóór en dóór Heerlenaren met hart voor Heerlen

Van de redactie

Voor u ligt informatiebulletin nummer 4. en voor de vertrouwde lezer vallen onmiddellijk enkele veranderingen ten opzichte van de voorgaande nummers op.

Allereerst is er het ander formaat, dat meer aansluit op een klein formaat van een tijdschrift. Dit formaat maakt het ook mogelijk om meer informatie en of langere artikelen te publiceren. De compactere tekst maakt het totale bulletin minder dik. Voor de redactie is de lettergrootte een moeilijke keuze geweest. Het lezerspubliek heeft nu eenmaal een bepaalde leeftijd en dan kunnen de lettertjes niet te klein zijn. Toch hopen wij dat de lettergrootte geen probleem is.

Dit informatiebulletin kent slechts één artikel. Loes Loffeld heeft een interessant document in het archief van Rijckheyt gevonden dat een prachtige beschrijving van het achttiende-eeuwse Heerlen en omstreken geeft. Deze zogenaamde schouw oftewel devoir willen wij u niet onthouden. De opzet van het artikel en de overzichtelijkheid van deze uitgave lenen zich echter niet om dit met andere artikelen te combineren. Vandaar dat er voor gekozen is om alleen voor deze beschrijving in zijn verschillende vormen te publiceren.

Bij de samenstelling van het artikel, de vertaling en de verklarende noten hebben wij hulp van Rijckheyt in de persoon van Jos Krüll, Astrid Massen en Marlies Nieuwlaat mogen ontvangen, hiervoor onze dank. Verder mag vermeld worden dat de foto's bij dit artikel uit de collectie van Rijckheyt komen.

Tot slot is er ook een verandering in de samenstelling van de redactie gekomen. De heer Theo Boumans heeft zich om persoonlijke redenen uit de redactie teruggetrokken. De aanzet tot en de uitgave van de eerste nummers van het informatiebulletin zijn het werk van Theo Boumans geweest. Het is dan ook op zijn plaats om hem voor zijn inzet te bedanken. Voor de layout is tot nu toe Hans van Leeuwen verantwoordelijk geweest., ook voor hem een woord van dank. Voorlopig zijn deze werkzaamheden overgenomen door het bestuur in de persoon van Loes Loffeld en Leo Franck. Moge deze uitgave een of meerdere leden inspireren om deze taak over te nemen.

Leo Franck

Verenigingsnieuws

kalenders

Er zijn nog zo een 40 kalenders van het jaar 2010 voorradig. Diegene die er een of meerdere willen kopen (€ 7,00) kan bij Jan Teunissen, Burg de Hesselplein 29, in Heerlen. Tijdens de ledenbijeenkomst op 24 november zullen ook nog kalenders worden verkocht.

website

Het bestuur vestigt nog eens de aandacht op onze website www.heemkundeverenigingstadheerlen.nl. Op de website staan inmiddels een aantal artikelen, die door de leden van de vereniging zijn opgesteld. Daarnaast is er ook een deel van de fotocollectie te zien.

mailadres

Gekoppeld aan de website beschikt het bestuur ook over een eigen mailadres. Het mailadres is info@heemkundeverenigingheerlenstad.nl. De secretaris vraagt aan de leden die geen mail van de vereniging ontvangen maar wel over een eigen mailadres beschikken, een mailtje naar het bovenvermelde mailadres te sturen. Op deze manier kunnen wij dit mailadres aan het ledenbestand toevoegen.

ledenbijeenkomst

Tot slot wijst het bestuur nog eens op de leden bijeenkomst. Deze wordt op dinsdag **24 november** op twee tijdstippen en locaties gehouden. Een middagbijeenkomst om 14.30 uur op Douvenrade. en is in de grote benedenzaal, Douvenrade 1 (aan de Valkenbugerweg) in Heerlen. Deze bijeenkomst is voor de bewoners van Douvenrade maar is ook toegankelijk voor de leden.

Op dezelfde dag is er voor de leden in de avond een bijeenkomst met hetzelfde programma in café D'r Klinge, Pancratiusstraat 47 en die begint om 20.00 uur.

Het informatief programma staat in het teken van de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van Heerlen. Aangezien de bevrijding in september van dit jaar precies 65 jaar geleden plaatsvond, is dit een interessant thema om bij stil te staan. Naast de vertoning van de film "Limburg bevrijd 50 jaar" van Herman Haenen, worden door Loes Loffeld en Jan Bardoul lezingen gehouden.

Leo Franck
secretaris

Een wandeling door Parkstad anno 1755

Zolang de mensheid bestaat begeven zij zich van A naar B en verder. Zolang bestaan er ook paden, stegen, straten en waterlopen van allerlei aard. Om het transport over de wegen zo snel en zo goed mogelijk te laten verlopen zorgde de overheid van oudsher - zelfs al in de Romeinse tijd - voor de aanleg en het onderhoud van belangrijke verbindingswegen. Naar aanleiding van mijn onderzoek naar het huis 'de Tesch' en zijn bewoners, vele eeuwen gelegen aan de Geleenstraat in Heerlen, trof ik in de archieven van Rijkshoofden een verslag van een onderzoek naar de toestand van wegen en afwateringssystemen en de eisen tot verbetering en onderhoud uit 1755, aan.

Ook in 2009 zijn de aanleg en het onderhoud van straten, pleinen en verbindingswegen naar en tussen de omliggende gemeenten een hot item. Het gebied waarvan in dit zgn traktaat sprake is, omvat een deel van het tegenwoordige Parkstad: Heerlen als centrumgemeente met verbindingen naar omliggende plaatsen als Schaesberg, Nieuwenhagen, Kerkrade, Voerendaal, Heerlerheide, Hoensbroek en Klimmen. Parkstad avant la lettre. Ook nu verloopt de samenwerking niet altijd even soepel en ook dat is van alle tijden. Uit dit stuk blijkt dat het op één lijn met elkaar komen in het ene geval (Hoensbroek) beter lukt dan in het andere geval (Kerkrade). Voor het gemak en de leesbaarheid hebben we de oorspronkelijke tekst cursief op de linker pagina gezet. De vertaling in modern, zij het enigszins formeel Nederlands, treft U op rechtse bladzijde aan.

Inleiding

De Hoofdbank Heerlen maakte in het midden van de 18^e eeuw deel uit van het land van Valkenburg, behorend bij het rechtsgebied van de Staten Generaal der Verenigde Nederlanden. De omliggende plaatsen waren vaak Spaans gebied of hoorden bij het Guliks territorium, met andere wettelijke voorschriften en aanwijzingen. Ieder jaar ontving men in het Heerlense van de 'Hoogmoogenden der Staten Generaal' uit Den Haag, een pakket met voorschriften en eisen waaraan de wegen, waterwegen, beken, sloten, vloedgraven, molens en wat dies meer zij, moesten voldoen. Dit zgn placaat werd vanaf 1641 in de Zeven Provinciën verspreid.

In ons gebied kwamen in 1755 twee hoofdofficieren uit het Land van Valkenburg in gezelschap van een griffier om de toestand van die wegen, vloedgraven, beken, sloten etc op te nemen en aanbevelingen te doen,

maar ook eventueel dwingende voorschriften op te leggen. Dit werd 'De Schouw' oftewel 'Devoir' genoemd. De bewoners van een dorp of stad werden verplicht werkzaamheden te verrichten onder dreiging van een flinke 'poene' (boete) en al bezat men in de Geregtskamer van de Hoofdbank Heerlen een lijst van 'Ploegen en Pioniers,' die men op kon roepen ter assistentie, het bleek moeilijk om de plaatselijke bevolking tot medewerking te bewegen om het wegnnet en de waterwegen weer in een goede staat te brengen: "tot gebruijck van het algemeen." In een stuk van vóór 1747, gericht aan Schout en Schepenen, verzoeken de borgemeesters Hermanus Croon en JJ Pelt dan ook "oetmoedelijk dat eenieder die in het particulier eenig leengoed in deze Bancke mochte bezitten tot de reparatie der weegen gelieven te assisteren ende haere respectieve pagters tot de noodige karrewegen te permitteren, om alsoo deselve wegen in behoorlijcken staet gebroght sijnde, voor de gesaementlijcke inwoonders deser bancke tot haeren nutte gebruijckt te worden."

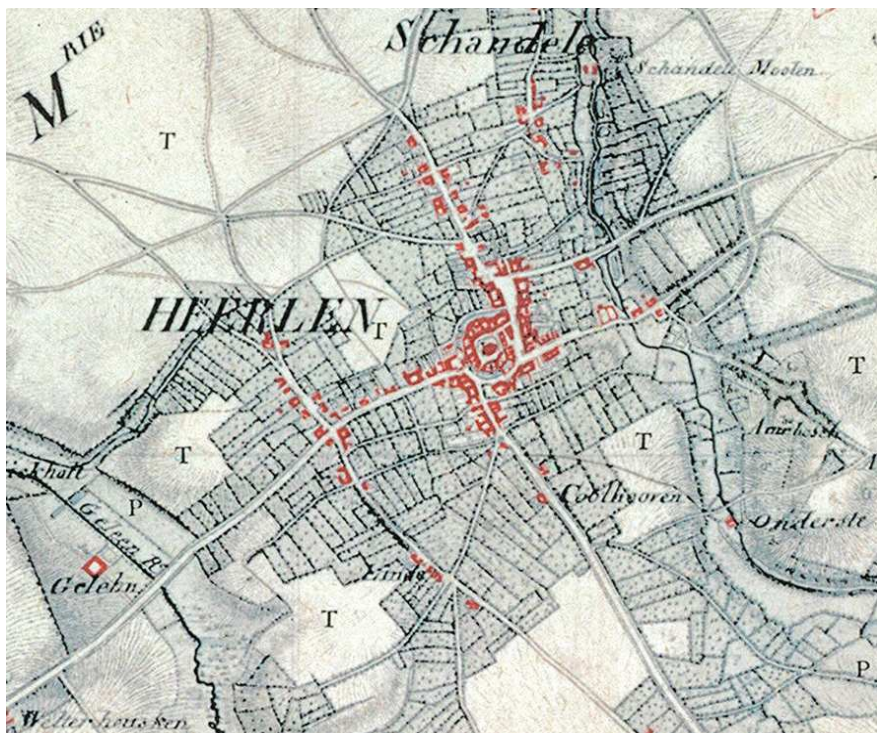
De wegen uit die tijd hadden natuurlijk niet die kwaliteit die wij vandaag gewend zijn. Meestal bestond een weg of pad gewoon uit leem, eventueel verhard met hout, zand of andere materialen. Ze waren vaak "zeer impracticabel ende in eenen onbruijckbaren staat," aldus de verzuchting van Hermanus Croon en JJ Pelt. Ieder soort straat, pad of vloedgraaf hoorde een bepaalde breedte te hebben, al naar gelang de functie. Zo moesten de straten in het Heerlense gebied in het algemeen 32 voet breed zijn, een pad acht voeten een vloedgraaf vier voet. Over de vloedgraaf vóór het eigendom werd de eigenaar soms verplicht een bruggetje of vlonder te leggen, vaak niet meer dan een paar stevige planken, zodat de doorstroming van het water in de vloedgraaf niet belemmerd werd. Ook dit slootje vergde onderhoud, het moest uitgediept en verbreed worden. De leden van de Hoofdbank Heerlen onder voorzitterschap van Schout Vignon en de Schepenen, met medewerking van de borgemeesters Stass en Römer, hadden heel wat werk aan het organiseren van de werkzaamheden en het toezicht op de handhaving van de voorschriften. In de vervroegd opgeroepen vergadering van 6 september 1755 worden alle vereiste activiteiten uit het hier gebruikte traktaat van 16 juni 1755 op een rijtje gezet. En hoe graag de "onderges[chreven] presente Scheepenen," aan al die eisen willen voldoen: "hoe veerdig om de ord[nken] en de beveelen van de Hooge Overheyt met schuldig respect te obedieeren, en voor zoveel in hun is, meede ter executie te brengen: en sich verders in allen opsigten begeerende van pligt te acquieteeeren, nogtans bij het naarleesen van een en ander veele swarigheden gevonden, waar ontrent iets vast te stellen, deselve tans vermeenden in getalle incompetent te zijn." De gestelde eisen worden als bijna onmogelijk ervaren. Een visuele uiting

hiervan is misschien het einde van het stuk, dat in een doorgestreepte, onmogelijk te lezen, 'knoei-boel' eindigt.

In een ander in het Heerlens archief Rijckheyt bewaard gebleven geschrift uit 1749 staat aangegeven welke "ingesetenen van Kerspel en gehuchten serieuselijck gewaarschouwd" worden om "volgens d'oude gewoonte in eenen behoorlijcken en bruijckbaren staat deese naarvolgende straten en weegen te stellen." Bewoners van plaatsen in de omgeving werden namelijk verplicht, naast de zorg voor hun eigen wegen, vloedgraven, bomen en struiken, ook de wegen te onderhouden vanuit hun dorp naar Heerlen toe. Zo moeten de inwoners van Voerendaal de weg naar Heerlen in een goede staat houden: "tot daar waar het doodslegger ophoud, tot aan den Meijer." De Heerlerheidenaren moeten zorgdragen voor de weg vanaf de gebrande plaats tot aan het Kempgen. Het onderhoud van de weg vanaf de "baak tot aan de roode poort," is de taak van de inwoners uit Nieuwenhagen. De mensen uit Welten zijn op hun beurt verantwoordelijk voor de Lindeweg richting Aken tot op den Aubel [Nobel]. "De ingesetene van Caumer en Ackerstraat, alsmede van vruschemich den Wegh van Heerle lopende door de koolever (koolvelden, op de plaats waar nu het kerkhof aan de Akerstraat ligt) naar Aacken tot aan het huijs van de Wed. Gerardus Penners." Deze werkzaamheden golden als vergoeding voor het gebruik van de toegangswegen door de bewoners van de omringende plaatsen en voor de veiligheid, die de ommuurde versterking in tijden van gevaar bood. De beide burgemeesters Stass en Römer verzoeken na het voltooiën van de publieke werkzaamheden anno 1755: "eerbiedig" en "needrig" dat de "Weledelagtbare Heeren Vice Schout en Schepenen [hun] soo veel [zullen] toeleggen voor hune gedaene moijten en arbeid, als zij gelieven te oordelen te behooren." Het argument is dat ook de burgemeesters van andere Banken hiervoor betaald worden en dat het in deze Bank ook altijd is gebeurd. Hieruit blijkt wel dat, ondanks alle problemen, de klus tot een goed einde is gebracht.

De geciteerde zinnen zijn uit het archief van de Schepenbank Heerlen onder archiefnummer 001 inv.nr. 250 van 16 juni 1749 en zes september 1755. Onder hetzelfde archiefnummer het ongedateerde stuk met de vraag om extra betaling voor verrichte werkzaamheden van de beide burgemeesters Stass en Römer aan de Vice schout en Schepenen .

Loes Loffeld
Heerlen, november 2009

Heerlen Tranchotkaart

Schandeler molen

Veemarkt od Wilhelminaplein

*Designatie¹⁾ en afpalinge²⁾ der weegen
ofte Landstraten Door d' Heeren
Hooffofficieren des Lants van Val=
kenborg met assistentie van Schout
en Scheepenen der Vrijheijdt ende
Hoofdbanke Heerlen³⁾ Ingevolge placact⁴⁾
van Haar Hoog Moog[enden]⁵⁾ D[en] 16 Junij 1755
binnen de evengen[oemde]: Banke D[en] 28-29
en 30 Augusti desselven jaars gedaan.*

*Den 28 smorgens op den Veemarkt⁶⁾ binnen den
dorpe van Heerlen vergadert sijnde, heeft men begon
nen met den weg gen:[aamt] de Evengatze⁷⁾ uijt den voorn:[oemde]
dorpe door het Crützerveld⁸⁾ den ordinair pas⁹⁾ gaande
door de Heerlijkheid van Schaesberg, op Nieuwenhagen
en verders naar het guliker land¹⁰⁾ lopende, en deselven
gepaalt ter breette van twee en dertig voeten¹¹⁾ waar
bij tot beter in staat houding van deselven weg noot =
zakelijk gevonden wiert eene suffisante¹²⁾ brugge over
het Beekje in medio¹³⁾ van gem:[elde] evengatze op de
Schandeler moolen lopende, te maken so als ook boven aan
het veld het eijnde van de voorn:[oemde] gatze een houte brug =
getje op dat sig het water ter regter sijde van het
veld afkomende hier door ter linker sijde in den
vloetgraaf¹⁴⁾ door verscheijde Erven # tot op den soogen:[oemde]*

*# welke mits deesen gelast worden denselven
in behoort:[ijke] diepte enbreette te brengen*

*Vijgen weg loopende, kan aflossen; En op dat het waater
door stortreegen als anderssints sig in deesen weg settende door
son en wind te beeter kan opdroogen, so is gelast om de op =
gaande boomen van boven tot onder ter regter en ter linker=
sijde, het sije deselve sijn geteekent ofte niet, genoeg wan =
neer deselve in een en deselve linie van een der geteekende
sijn staande, inwendig seekeren, daartoe nader bij
publicatie te praefigeerene tijd¹⁵⁾ af te kappen, so als ook
in den pas voors:[noemd] lopende door den Bosch van Schaesberg, en met
gewas van boomen soodanig belemmert, dat in
plaatse van 32 voeten, nauwelijks 12 voeten¹⁶⁾ breed is,*

Aanduiding en afbakening van de wegen of
landstraten door de Heren Hoofdofficieren van
het Land van Valkenburg met assistentie van Schout
en Scheepenen van de Vrijheid en
Hoofdbank Heerlen vanwege een van de Hoogmogenden
uitgaande verordening van de 16e juni 1755
binnen de genoemde Bank op
28, 29 en 30 Augustus van hetzelfde jaar.

[Richting Schaesberg, Nieuwenhagen]

Na de vergadering op 28 augustus [1755] op de Veemarkt in het dorp
Heerlen zijn we begonnen met [de afpaling van] de Evengatze de gewone
weg vanuit het dorp, die verder door het Crützerveld gaat via de
Heerlijkheid Schaesberg, naar Nieuwenhagen en die vandaar naar het
Guliker land loopt. Deze weg is afgepaald tot een breedte van 32 voet
waarbij het voor het behoud van de weg noodzakelijk is een stevige brug
over het beekje te leggen, dat daar dwars over het midden van de
evengatze naar de Schandeler moolen stroomt. Verder komt er ook een
houten bruggetje boven aan het veld aan het einde van de [Even]gatze,
zodat het water, dat daar aan de rechterkant van het veld afkomt, hierdoor
aan de linkerkant in de vloedgraaf kan lozen. Deze vloedgraaf loopt hier
door verschillende erven tot aan de zogenoemde Vijgen weg. De eigenaars
van de erven wordt bij deze bevolen de vloedgraaf op een behoorlijke
diepte en breedte te brengen. Op een nader te bepalen tijd zal d.m.v een
publicatie aangegeven worden wanneer de opgaande bomen aan de
rechter- en linkerkant, gemerkt of niet, als ze in één lijn met een gemerkte

[boom] staan, van boven tot
onder afgekappt moeten
worden. Het water dat door
stortregen en andere
oorzaken in de weg sijpelt,
kan dan door zon en wind
beter opdrogen. Zo ook de
bomen aan de weg de pas
genoemd, die door het
Bosch van Schaesberg
gaat, worden gerooid,
omdat ze met hun takken
en bladeren de doorgang

zodanig versperren, dat het pad nauwelijks 12 voet breed is in plaats van
32 voet,

alle sulke boomen in behoefte van den regt hebbende¹⁷⁾ sullen worden afgekapt, ten eijnde als voor:[noemd]. In welken evengen:[oemde] pas sig ook bevonden heeft, en wel boven de pastorale Landerijen aldaar gen:[oemd] de breede streep, dat twee beuke boomen, die den pas soudén hebben afge = teekent waren afgekapt; Verders gekomen tot op Nieuwenhagen is men gevolgt den pas loopende door de gemeene heijde¹⁸⁾ op gangelt Lande van gulik en Denselven ontrent de so gen:[oemde] Wijnslak¹⁹⁾ seer slegt bevonden hebbende, sijn de moderne²⁰⁾ Borgem:[eesteren] gelast denselve so dra doenlik te repareeren.

Eodem Post Meridiem²¹⁾ vergadert in het Manhuijs²²⁾ binnen deesen dorpe en van daar gegaan langs en voor bij het huijs van de Croon²³⁾ over de veemarkt naar den Schram²⁴⁾ ook nog binnen deesen dorpe, lopende den weg op Sittaerd en vermits verscheijde boomen voor de huijsen en in den Rijn van de Erven stonden, door welkers Lommer de straten niet na behoren konden opdrogen, so is ge = last geworden deselve af te houwen, en bevindende dat het water door den vloedgraaf, die van de kerkhofs vijver of gragt²⁵⁾ langs en voor verscheijde huijsen en Erven tot aan de gebrande plaetz²⁶⁾ en van daar verders lopende; sig niet genoegsaam kan aflossen, door dien de luiden door deesen vloedgraaf varen en met hunne beesten drijven, so is goetgevonden deselve Erven te lasten dat een ieder voor sijn huijs of Erve over deesen vloedgraaf een bruggetje sal hebben te maken, op datse met hun karre peerde, of andere beesten over deese Brugge drijvende, den vloedgraaf niet in stukken kunnen varen of drijven op panede[?]²⁷⁾ sullende het een en ander door Regenten met ten eersten bij een publike affirie²⁸⁾ worden gereguleert; wordende de Borgem:[eester] interim gelast aan de voors[genoemde]. gebrande plaats de, daar over het vlot leggende brugge te repareeren en in behoer:[lijke] staat te stellen op dat sig het water, dat uijt de poelen en den vloedgraaf van boven van den velde aan de Meijsenbroek gragt²⁹⁾ afkomende, hier door onver = hindert kan lossen, tot wes eijnde³⁰⁾ alle de Erven voor bij welke deese vloedgraaf verders naar den gierder weg³¹⁾ moet lopen, gelast worden, denselve een ieder voor het sijne ter behoer:[lijke] diepte en breedte te

Alle bomen zullen, zoals eerder vermeld, op kosten van de bezitter gekapt worden. In deze pas voorbij de pastorale landerijen, aldaar genoemd de breede streep, zijn ook 2 beukenbomen die de doorgang versperd hebben, gekapt. Voorbij Nieuwenhagen zijn we via de gemeenschappelijke heide naar gangelt in het land van gulik gelopen, waar we bij de zogenoemde Wijnslak vastgesteld hebben dat de weg hier zeer slecht is en waar we de onlangs benoemde burgemeesters hebben opgedragen de weg, zodra mogelijk, te repareren.

[Richting Willemstraat, Stationsstaat, Geerstraat, kruispunt Geerstraat/Geleenstraat, Geleenstraat richting kerk]

Vandaag na de middag vergaderd in het dorp, in het Manhuys en vandaar langs het huis de Croon over de Veemarkt naar de Schram gelopen.

De Kroon

Aan deze weg, die in de richting van Sittard loopt, hebben we geconstateerd dat verschillende bomen voor de huizen in de lijn van de erven, door hun bladerkroon verhinderen dat de straten behoorlijk kunnen opdrogen, daarom is opdracht gegeven deze te rooien. Verder is besloten dat iedereen voor zijn huis of erf een bruggetje over de vloedgraaf moet maken, omdat de mensen door deze vloedgraaf rijden en hun dieren erdoorheen drijven. Hierdoor kan het water, dat vanaf de Kerkhofs vijver of gragt langs de verschillende huizen en erven tot aan de gebrande plaetz en vandaar verder stroomt, niet genoeg afvloeien. Daarom wordt aan deze erven bevolen dat ieder voor zijn huis of erf over deze vloedgraaf een vlonder moet maken. Als de paarden of andere beesten dan over dit bruggetje gevoerd worden, kan de vloedgraaf niet kapot gereden of gelopen worden. Een en ander zal zo spoedig mogelijk via een publicatie door de regenten bekendgemaakt worden.

De waarnemend burgemeester wordt opgedragen aan de eerder genoemde gebrande plaats het daar over het vlot liggend bruggetje te repareren en in een behoorlijke staat te brengen, zodat het water uit de poelen en de vloedgraaf voorbij de velden aan de Meijsenbroek gracht afkomend, hierdoor ongehinderd kan lossen. Als laatste wordt aan alle erven waarlangs deze vloedgraaf verder loopt naar de gierderweg instructie gegeven, dat ieder voor zijn eigendom deze vloedgraaf op een behoorlijk breedte en diepte moet brengen.

stellen; en is verders goetgevonden dat de poelen aan de Schram voor een gedeelte sullen worden toegedamt³²⁾ namentlijk, so verre denselve door ons zijn afgepaalt, en den weg dusdanig verhoogt dat het water uijt deese poelen sig niet in den weg kan setten, sullende de Erven boven de voorn:[oemde] poel gelegen over den vloedgraaf een brugge leggen ieder voor zijn huijs of Erve, op datse met hunne beesten daar over konnen drijven en varen; en Terwijl den weg alhier zijn bekoorl:[ijke] breette niet en hadde so is denselven afgepaalt als voren ad 32 voet, behoudens den Vloedgraaf, die ter linker sijde moet lopen ter breette van 4 voeten; in besonder is gelast aan Joes steevens om zijn coolhof³³⁾ die met eenen hoek tot in den halven weg inschiet ingevolge de afpalinge te ruimen, en ontrent de beijder=seijds opgaande boomen is gelast als voren. Van hier door het veld gegaan tot op den weg, die van Aken voor bij deesen dorpe, over de wegscheijt³⁴⁾ en den gier komende; op Sittard loopt, en deselven in het veld gepaalt ad vier en twintig voeten, en genadert tot aan de hekken van den geerder weg is goetgevonden aldaar een steene brugge te maken op dat sig het water, door den vloedgraaf van den Schram en gebrande plaatze afkomende; hier onder door kan lossen, en dus verders door verscheijde Erven, dewelke gelast worden deesen vloedgraaf behoort:[ijk] te verdiepen en te verbreden; in de geleender beek volkomen afval te hebben lastende verders aan Joes Dautzenberg, bij aldien hij het valder³⁵⁾ agter sijne weijde aan het veld wilt gebruij = ken; over den vloedgraaf voor het selve valder lopende een houte bruggetje te slaan ten eijnde als vooren; Binnen de hekken van den gierderweg is denselve ge = paalt ad dertig voeten, met last den poel in den weg aan Pipers Erven te dempen; latende alleenlijk ter sijde van laatsgen:[oemde] Erve een vloedgraaf, so als ook voor het huijs van gem:[elde] Pipers of een vloedgraaf of opwaarts sodanig hooggevuult dat het water van selfs in den vloet = graaf kan lopen, ontrent de opgaande boomen en overhangende heggen is gelast als vooren. Voortsge=gaan tot aan den weegscheijt op den kruijtzweg³⁶⁾ en aldaar ingeslagen den weg naar den Dorpe Heerlen in, alwaar sig aan den coolhof van Joh:[annes] Hend:[ricus] Bloem een groten poel bevond, die de breette van den weg meerendeels benam; Dog wijlen denselven aan dit ge =

Er is ook besloten dat de poelen aan de Schram voor zover als ze door ons zijn afgepaald, voor een gedeelte gedempt zullen worden en de weg zodanig opgehoogd, dat het water uit deze poelen niet in de weg kan lekken. De erven die voorbij deze poel liggen, moeten voor hun huis of erf een bruggetje aanleggen zodat ze er niet hun beesten in laten lopen of er doorheen drijven. Omdat de weg hier niet zijn vereiste breedte heeft, is deze afgepaald tot 32 voet, zonder de breedte van vier voet extra aan de linkerzijde voor de vloedgraaf. Aan Joes Steevens is opgedragen om zijn coolhof die met één hoek de halve weg beslaat, volgens de afpaling te ruimen. Wat betreft de bomen aan weerskanten van de weg, is dezelfde

Schram c.q. Willemstraat

instructie gegeven als hiervoor. Van hieruit door het veld gegaan tot aan de weg die van Aken, voorbij dit dorp, over de Wegscheijt en de Gier naar Sittard loopt. Deze weg in het veld afgepaald tot 24 voet. Bij de hekken van de Geerderweg is afgesproken om daar een stenen bruggetje te leggen, zodat het water dat door de vloedgraaf van de Schram en gebrande Plaatze afkomt, hier onderdoor kan lossen. En dan verder door de verschillende erven die gesommeerd worden deze vloedgraaf behoorlijk te verdiepen en te verbreden voldoende kan afvloeien in de geleender beek. Aan Joes Dautzenberg wordt bevolen als hij het valder achter zijn wei wil gebruiken, hij voor deze uitgang een houten bruggetje over de vloedgraaf moet leggen. De gierderweg is binnen de hekken [hagen] bemeten op 30 voet en er is bevel gegeven de poel in de weg aan het erf van Pipers te dempen en alleen opzij van het erf en voor het huis van genoemde Pipers, of een vloedgraaf, of [deze?] opwaarts zo hoog te vullen met water, dat het water vanzelf in de vloedgraaf kan aflopen. Met betrekking tot de opgaande bomen en struiken is verordend als voorheen. Verder gegaan tot aan de weegscheijt op den Kruijtzweg en daar de weg naar het dorp van Heerlen ingeslagen, waar zich aan de coolhof van Joh. Hend. Bloem een grote poel bevindt, die de breedte van de weg merendeels in beslag neemt.

deelte van deesen dorpe seer noodzakelijk was, so is den weg genomen ad vier en twintig voeten en den poel gepaalt ter breette van agt³⁷⁾ voeten, sullende voor het overige gedempt worden; aan de weijde of Erve van de Tesch daar het vlot door den weg en door de weijde voors:[noemds] lost in de Tems is goetgevonden een brugge over den weg te maken, en geordoneert den poel daar tegens over aan de Erven van Frans Lennarts voor 't geheel te dempen.

D[en] 29 Augusti 1755

Vergadert op den Veemarkt en vandaar gegaan voor= bij het manhuijs tot aan den so gen:[oemde] slijpsteen³⁸⁾ binnen deese dorpe, alwaar goetgevonden is over het vlot een suffi=sante brugge te maken, en vandaar ter linker sijde naar den obel³⁹⁾ en soo voorts den weg lopende langs den Bek⁴⁰⁾ op Aken, en denselven weg tot aan den Bek voors:[noemds] gepaalt ter breette van twee en dertig voeten; sullende den graaf ad vier voeten, daar het so gen:[oemde] vlot door moet aflopen in de Kerkhofs graaf buijten de paalen naar de Erven in moeten gemaakt, als meede den poel aan den slagboom⁴¹⁾ gedempt, en de opgaande boomen van beijde sijden so binnen het dorp voor de huijsen als daar buijten in de respec:[tieve] Erven binnen de afpalinge van ses en dertig voeten⁴²⁾ staande sonder distinctie⁴³⁾ afge=houden worden; Insgelijks is goetgevonden aan den Bek een houte bruggetje te maken, ter plaatse daar het vlot over den weg ter andere sijde moet lopen; Voortsgegaan tot aan de Hees, alwaar verscheijde wegen sijn so rontomme als booven over den berg, is nogtans naar Examinatie het medium⁴⁴⁾ voor goet gekeurt en Dierhalven van onder van den berg tot boven over den berg aan de hegge afgepaalt ad 32 voeten, so als nog aan ieder kante vier voeten voor een vloedgraaf, Komende boven de Hees aan de Cook⁴⁵⁾ den ghijsen⁴⁶⁾ en Haan=buek⁴⁷⁾ is den weg so voorts tot boven Valkenhousen aan den vloedgraaf die uijt het veld komt, afgepaalt ad twee en dertig voeten, en aan de Erf of Erven aan den Cook gelast den poel aldaar in de gemeene straat⁴⁸⁾ te dempen en de daar neffens staande wide⁴⁹⁾ boom te ruimen, Insgelijks

Maar omdat deze poel voor dit gedeelte van het dorp zeer noodzakelijk is, is de weg genomen op 24 voet en de poel begrensd tot een breedte van 8 voet, voor de rest zal deze gedempt worden. Aan de weide van de Tesch waar het vlot over de weg loopt en via deze wei lost in de tems is goedkeuring tot de aanleg van een brug over de weg gegeven en verordend de poel hier tegenover, aan de erven van Frans Lennarts, in zijn geheel te dempen.

[Akerstraat, Heesberg, Heerlerbaan, Valkenhuizen tot aan de Duitse grens]

De 29ste augustus 1755

Vergaderd op de Veemarkt* en vandaar voorbij het Manhuijs tot aan de zgn slijpsteen in het dorp gegaan. Hier is besloten een blijvende brug over het vlot te bouwen. Het vlot dat vandaar aan de linkerkant naar den Obel loopt en zo verder langs de Bek de weg naar Aken volgt. Deze weg is tot aan de Bek gepaald op een breedte van 32 voet en de vloedgraaf op 4 voet, omdat het zgn vlot door moet aflopen in de Kerkhofs graaf buiten de palen naar de erven in moeten worden gemaakt en de poel aan de Slagboom gedempt. De opgaande bomen die aan beide kanten voor de huizen aan de verschillende erven binnen de afpaling van 36 voet staan, worden zonder uitzondering gerooid, zowel binnen het dorp als daarbuiten. Aan de Bek wordt een houten bruggetje gemaakt, op de plaats waar het vlot over de weg naar de andere kant moet lopen.

Voortgegaan tot aan de Hees waar verschillende wegen lopen, zowel rondom als boven op de berg. Na onderzoek is het midden [van de weg?] goedgekeurd [gehandhaafd?], daarom van onder tot boven over de berg tot bij de heggen, begrensd tot 32 voet met

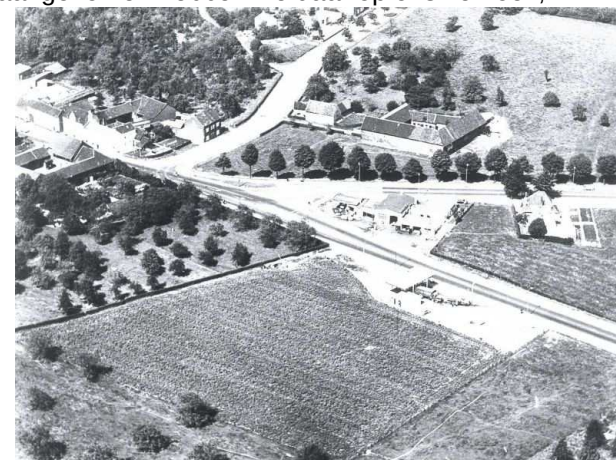
aan iedere kant 4 voet voor de vloedgraaf. Boven aan de Hees tot aan de Cook den Ghijsen en Haanbuek gekomen is de weg tot voorbij Valkenhousen, waar de vloedgraaf uit het veld komt, berekend op 32 voet. Aan het erf of de erven aan de Cook opdracht gegeven de poel aan de openbare straat te dempen en de daarnaast staande wide boom te ruimen.

hier so als ook aan en voorbij den ghijsen, Haanbuek en Valkenhousen alle opgaande boomen van beide zijden af te houwen en den poel aan evenen:[oemde] ghijsen, volgens afpalinge gedeeltelijk te dempen; gekomen tot aan de haanbuek is dienstig gevonden een bruggetje te maken Dat het water ter regter zijde van den weg uijt het veld komende over den weg ter linker zijde onverhindert kan aflopen; Verders gekomen tot aan den vloedgraaf welke ter regter zijde uijt het veld over den weg komt te lopen en ter linkersijde in een bemd⁵⁰⁾ van Valkenhousen afloopt is goetgevonden aldaar een bruggetje te maken ten eijnde het water, sonder den weg te beschadigen, daar door kan aflopen, welke voors:[genoemde] vloedgraaf ter linker zijde de juris= dictie⁵¹⁾ van Kerkenrade spaans territor, die van onse voorn:[oemde] Banke scheijt, sijnde dus alhier verders ter lin= ker zijde van den weg spaans en ter Regter Hol = lants onder Heerlen voor:[noemd]; En over den voors:[genoemde] vloedgraaf gekomen sijnde heeft sig aldaar ingevolge onse Requi = sitie⁵²⁾ ingevonden d'[en] S[aigneu]r Poijk Schouth van Kerkenrade voor:[oemd]; en naar aan gem:[elde] S[aigneu]r onse intentie ingevol = ge den inhoud van het boovengem:[elde] placaat voor = gedragen, vermeenden wij sonder verhinderinge met #langs de drievogel⁵³⁾ en logt de afpalinge# tot aan de Eijk, alwaar onsen weg en jurisdictie aan die van Ter Heijden guliks territor aanstotende, eijndigt voorts te varen, heeft nogtans gen:[oemde] S[aigneu]r Schout tegen alle deese onderneemingen geprotesteert als niet willende gedogen, dat ter zijde van het spaansch in de Erven soude gepaalt, of boomen geteekent, of anders ietwes⁵⁴⁾ gedaan worden, als geen order hier toe hebbende, onaangesien⁵⁵⁾ dat men hem aantoonde, dat men de weegen niet op een nieuwe maar op de oude en behoor:[lijke] breette, so als die ten tijde van de Hertogen van Brabant geweest waren en al nog moesten sijn, sogten te brengen; en het welke van beide zijden soude moeten geschieden; Dog alle deese overtuigingen vonden geen plaats; en alhoewel nu van onse kant gesustineert⁵⁶⁾ word, dat de souverainijit van deesen weg tot boven de Logt aan de eveng:[enoemde] Eijke absolute is toebehorende aan Haar Hoog Moog[enden] ter uijtsluijtinge van de Regeering der Spaanschen, so hebben S[aigneu]ren Hooft=officieren en Regenten dog niet goetgevonden met de ondernomene afpalinge voorts te gaan voor en al eer daar van

Zowel hier tot aan en voorbij den Ghijzen, Haanbroek en Valkenhousen moeten alle opgaande bomen gekapt worden en de poel aan genoemde Ghijzen volgens de afbakening gedempt. Bij de Haanbuek is het nuttig een bruggetje te maken, zodat het water dat van rechts uit het veld komt, ongehinderd aan de linkerkant kan aflopen. Verder gaande tot aan de vloedgraaf die van rechts uit het veld over de weg stroomt en ter linkerzijde in een bemd van Valkenhousen afloopt, is besloten om daar een bruggetje te leggen, zodat het water zonder de weg te beschadigen kan afvloeien. Omdat de vloedgraaf hier aan de linkerkant de jurisdictie van Kerkenrade als Spaans gebied met die van onze Bank scheidt, is hier dus de linkerkant van de weg Spaans en de rechterkant Hollands onder Heerlen.

Over deze vloedgraaf aangekomen hebben we daar op ons verzoek, Seigneur Poijk, Schout van Kerkenrade, ontmoet.

Na deze Heer ons voornemen volgens de bovengemelde verordening meegedeeld te hebben, verwachtten wij langs de Drievogel en Logt tot aan de Eijk, waar onze weg en de rechtsbevoegdheid aan die van Ter Heijden als Guliks

Oud Valkenhuizen

territorium grenst, zonder hinder met de afpaling verder te kunnen gaan. Maar genoemde Seigneur Schout heeft tegen dit voornemen geprotesteerd en wilde niet toestaan dat aan de Spaanse kant in de erven zou worden gemeten, of bomen gemerkt of iets anders gedaan, omdat hij hiertoe geen orders heeft ontvangen. Hoewel we hem aantoonde dat we de wegen niet op een nieuwe breedte wilden brengen, maar op de oude gebruikelijke breedte zoals in de tijd van de Hertogen van Brabant. Dit zou aan beide kanten van de weg moeten gebeuren. Maar deze beweringen vonden geen gehoor en hoewel wij van onze kant vasthielden aan het feit dat de zeggenschap voorbij de Logt tot aan de Eijk, toekomt aan Haar Hoogmogenden van de Staten Generaal der Verenigde Nederlanden en niet aan de Spaanse overheid, hebben de Seigneuren Hoofdofficieren en Regenten toch niet ingestemd om met de

kennisse te hebben gegeven daar en also het behoort;
 En dierhalven Dienselven weg geretourneert tot onder
 aan de Berg van de Hees, alwaar den weg ingegaan
 lopende over de Linden;⁵⁷⁾ den wegscheijt voor bij deesen
 Dorpe van Heerlen op Sittard, en Denselven gestelt
 ter breette van 24 voeten, oversulks dat S[aigneu]r Merkelbag
 den uijthoek van de hegge aan sijne weijde, so verre
 als geteekent is gelast word, te rijmen, so als ook van
 boven tot onder alle opgaande boomen van beijde sijden
 te rijmen, sullende aan den Kruijtsweg van de Linden
 een houte brugge over den vloedgraaf op de wegscheijt
 aanlopende gemaakt worden

Post meridiem⁵⁸⁾

Vergadert ten huijse van Jan Pappers aan de Heer
 ler Heijde en vandaar ingegaan den weg lopende
 langs Rinnemig, (doorgestreept: Rennenberg) Wingaartz hof,
 ten Esschen op Climmen en Maast[richt] en den voors[genoemde] weg
 gepaalt ad twee en dertig voeten breed met last beijderseijts
 de boomen te rijmen als vooren, en gekomen tot
 aan de beek aan de kopkens molen, welke ter regter
 sijde onse jurisdictie van die van Hoensbroek scheijt,
 en aldaar bevonden dat de passagie of vaert door de
 Beek, bijzonder bij het geringste regenweeder bij
 na onbruikbaar is, dierhalven goetgevonden over de
 gen:[oemde] Beek een suffisante Brugge te maken,
 verders over de Beek in den weg van Wingaartz =
 hoff, heeft sig aldaar ingevolge onse requisitie inge =
 vonden D[e] H[ee]r S[aigneu]r Schouth van Hoensbroek geassisteert
 met eenige sijner Scheepenen; en vermits den weg al =
 daar binnen de heggen te enge, so is denselven ten bij =
 weesen⁵⁹⁾ van gen:[oemde] S[aigneu]r Schouth en Scheepenen van
 Hoensbroek tot aan en op ten Esschen door de gewande
 van den Wingartz hof afgepaalt ter breette van
 twee en dertig voeten; en vermits men niet en konde
 weeten wie van beijde sijden met de Erven in den weg waren
 Ingesprongen, so is verstaen dat beijdersijts in de Erven evensveel
 soude ingepaalt worden, en den Vloedgraaf van beijde sijden
 ter breette van vier voeten buiten de palen in de respec:[tievelijke] Erven
 soudens gemaakt worden, en ontrent de boomen is gelast als
 vooren; Op het gehugt den Esschen bevonden dat door de beijderseijtse
 gebouwen so op de Hoensbroeker als onse jurisdictie den

voorgenomen afpaling door te gaan, voordat men daarvan kennis heeft
 gegeven aan de betrokken autoriteiten. Daarom teruggekeerd tot onder aan
 de berg van de Hees, waar de weg verder gaat over de Linden de
 Wegscheijt, voorbij het dorp Heerlen, naar Sittard. Deze weg gesteld op
 een breedte van 24 voet, waarvoor tegen Seigneur Merkelbag gezegd is de
 uithoek van de heg aan zijn wei, zo ver als door ons is aangegeven, te
 ruimen, evenals alle bomen aan beide kanten. Aan de Kruijtsweg van de
 Linden zal een houten brugje over de vloedgraaf in de richting van de
 Wegscheijt gemaakt worden.

[Richting Heerlerheide, Rennemig, ten Esschen, Hoensbroek]

Na de middag

Wijngaartshof

Kopkens molen gekomen, die hier als grens met de rechtsbevoegdheid van
 Hoensbroek geldt en ter plekke geconstateerd dat de oversteek door de
 beek, vooral bij het geringste regenweer, onbruikbaar is en daarom is
 besloten over deze brug een stevige brug aan te leggen.

Verder over de beek op de weg aan de Wingaartz hoff, ontmoetten wij daar
 op ons verzoek de heer Seigneur Schout van Hoensbroek, geassisteerd
 door enige van zijn schepenen. Omdat de weg daar tussen de heggen te
 eng is, is in aanwezigheid van de schout en schepenen van Hoensbroek,
 door de gewande van de Wingaartz hof de weg afgemeten tot een breedte
 van 32 voet. Omdat men niet weet wie aan weerskanten met zijn erf
 gedeeltes van de weg in beslag neemt, is met wederzijdse instemming
 besloten, dat aan beide zijden elk erf evenveel ingepaald zal worden en de
 vloedgraaf aan twee kanten [van de weg] tot een breedte van 4 voet buiten
 de palen in de respectievelijke erven gemaakt wordt. Wat betreft de bomen
 is gelast als voorheen.

Vergaderd ten huize van
 Jan Pappers aan de
 Heerler Heijde en vandaar
 de weg ingeslagen die
 loopt via Rinnemig (is
 doorgestreept:
 Rennenberg), Wingaartz
 hof, ten Esschen naar
 Klimmen en Maastricht.
 Deze weg afgemeten tot
 32 voet breed, met order
 de bomen aan
 weerszijden te kappen.
 Tot aan de beek bij de

weg niet breder konden gepaalt worden als op vier en twintig voeten,⁶⁰⁾ so is denselve ook tot aan den Brukke van ter Veere, alwaar de Hoensbroeker jurisdictie so als voorseijt, gepaalt, en ontrent de heggen en boo = men gelast als vooren.

D[en] 30 Augusti 1755

Uijt den dorpe van Heerlen gegaan door den dootleger⁶¹⁾ alwaar men gelast heeft de boomen beijdersijts af te houwen; opdat het opdrogen van den weg door deselfver schaduwe niet verhindert worde, en gekomen ter plaatze daar ter linker sijde den weg ingaat naar het dorp Welten, heeft men aldaar begonnen den weg door het Cundervelt en dorp Cunraet op Maastr[icht] lopende, en denselven tot in het mid = den van het dorp Kunder voors:[noemds] afgemaal ter breette van twee en dertig voeten en al nog van den Welter weg af tot boven het huijsjen in het veld staande gen:[aamt] den Foukkert vier voeten voor den vloedgraaf die regter sijde moet komen te lopen; en vermits den so gen:[oemde] Cunder = Lindeboom door de overhangende takken den weg bescha = digt, so is gelast deselve af te houwen, sullende den vloedgraaf ofte so gen:[oemde] onderbeek ter linker sijde buiten de erve en dertig voeten in de Erve moeten lopen waar voor vier voeten sijn afgemaal; aan den dorpe van Cunder ter plaatze, daar sig de onderbeek:[hongerbeek] door en over den weg in en door de weijde van de Wed:[uwe] Heutz moet lopen is nodig gevonden, een bruggetje te maken; op dat den afloop door het varen door den weg niet kan verhindert worden, en opdat denselven volkomen val kan hebben, so heeft men gelast aan de Erven waar door deselve verders moet aflopen; om de sloten ter behoort:[lijke] diepte uijt te werpen, alles op pane⁶²⁾ als bij naedere te doene publicatie sal gestatueert⁶³⁾ worden In en aan het dorp Cunder word gelast beijderseijds de Boomen te ruimen en eenige sodanig te snoeijen dat den weg de lugt hemelsbreette kan hebben, en vermits den poel aan den huijse van Jan Janssen in den weg is inlopende, nogtans voor het dorpje seer noodzakelijk, so is denselve door ons in een rede = lijke breette afgemaal met last voor het overige te dempen verders ter regter sijde ingegaan den weg lopende van hier voorbij den wolfhoven Haren

Bij het gehugt den Esschen is vastgesteld dat door de gebouwen aan weerskanten, zowel op Hoensbroeks als op ons gebied, de weg niet breder dan 24 voet kan worden. Daarom is deze weg zo afgemaal tot aan den Brukke van ter Veere dat, zoals gezegd, op Hoensbroeks grondgebied ligt. Wat de heggen en bomen betreft is als voorheen verordend.

[Richting Kunrade, Voerendaal, Klimmen]

De 30^e augustus 1755

Vanuit het dorp, door het dootleger gelopen. Hier verordend dat de bomen aan beide kanten gekapt moeten worden, zodat het opdrogen van de weg door hun schaduw door niet verhindert wordt. Aangekomen op het punt richting Maastr[icht] waar aan de linkerkant de weg naar het dorp Welten begint, hebben we de weg door het Cundervelt en het dorp Cunraet tot in het midden van het dorp Kunder afgemeten tot een breedte van 32 voet. En vanaf de Welterweg tot voorbij het huisje dat daar in het veld staat, genaamd den Foukkert, ook nog 4 voet voor de vloedgraaf, die daar aan de rechterkant moet komen lopen. Omdat de zgn Cunder lindeboom de weg beschadigd door zijn overhangende takken, is bevolen deze [takken?] af te hakken. De vloedgraaf of de zgn onderbeek zal aan de linkerkant buiten de erven en dertig voet binnen de erven moeten lopen, hiervoor is 4 voet afgemeten.

Bij het dorp Cunder op de plaats waar de onderbeek [is door gestreept hungerbeek] door en over de weg en door de wei van de Wed[ewe] Heuts moet lopen, is het nodig een bruggetje te maken. Zodat het wegverkeer de afwatering niet hindert en deze een goede doorstroming kan hebben, is aan de erven waardoor deze beek verder stroomt, gelast om de sloten tot een behoorlijke diepte uit te graven zodat deze beek volkomen verval zal hebben. Dit zal d.m.v. een publicatie op een nader te bepalen datum, op straffe van een boete, vastgesteld worden. Het dorp Cunder wordt bevolen de bomen aan weerszijden op te ruimen en sommige bomen zodanig te snoeien dat de weg hemelsbreed lucht kan krijgen. Omdat de poel bij het huis van Jan Janssen een gedeelte van de weg beslaat, maar voor het dorpje zeer noodzakelijk is, is de poel door ons op een redelijke breedte afgemeten en gelast de rest te dempen.

en Lindelauf op Climmen en denselven vermits de
beijdersijte gebouwen tot voor bij de Brem gestelt
ad vier en twintig voeten; aan den Wolf tegens
over de Smit in den weg bevonden twee poelen of kuilen, welken gelast
word te dempen, gelijk ook alle opgaande boomen te ruijmen
als voor; gekomen aan de Beek gen:[aamt] de Brem is goetgevon =
den over het selve een bruggetje te maken; van daar ge =
gaan tot ontrent het Lindelauf alwaar den weg is geno =
men ter breette van twee en dertig voeten, en van het straatje
gen:[aamt] Borbergs weg aan beide sijden een vloedgraaf ad vier
voeten breet ieder, buijten de voorn:[oemde] 32 voeten, so als deselve
door ons van beide sijden sijn afgepaalt, verders van het
Lindelauf tot voorbij Haren den weg gepaalt ad twee en
dertig voeten, sullende den vloedgraaf nogtans lopen binnen
de voors:[genoemde] 32 voet en de boomen afgekapt als vooren ; en ge =
komen tot voor bij de erven van Haren tot aan die van
ter Veurt is denselven weg van daar voor bij den steen⁶⁴⁾
tot aan de jurisdictie der Hoofbanke Climmen gepaalt
ad 24 voeten, sullende nogtans den vloedgraaf ad vier
voeten, die van de Beek af tegens den Hof ter Veurt
den weg lopende, en waar over goetge =
vonden is een brugge te maken; tot aan den steen ter
linker sijde in de erve of weijde voor den Hof ter Veurt
voorn:[oemd] en boven den steen ter regter sijde in andere erve
moet lopen; buijten de voor:[noemde] palen in de Respec:[ieve] Erven
ad vier voeten moeten gemaakt worden, Eijndelijk
gekomen sijnde boven den steen alwaar ter regter
sijde door het veld een Rijn komt en over
den weg ter linker sijde in de hegge van de weijde
en een bempt van den Hof ter Veurt afloopt en onse
jurisdictie van die van Climmen afscheidende, so
sijn door ons aldaar aan beide sijden van den lijn
gestelt twee paaltjens, ten eijnde om naedeis⁶⁵⁾ met ken =
nisse van de Regeering der Hoofbanke Climmen; gro =
tere paalen te setten om altoos tot Limitsteenen⁶⁶⁾
deeser twee jurisdictien te kunnen dienen; Van hier
gereventeed⁶⁷⁾ sijnde; is met de verdere designa =
tie en afpalinge gesupercedeert.⁶⁸⁾ Aldus gederpi =
cieert⁶⁹⁾ binnen De Hoofbanke Heerlen. Datis que =
bus supra ter praesentie als boven⁷⁰⁾

Verder de weg rechts naar Climmen ingeslagen lopend van hier naar de
Wolf hoven, Haren en Lindelauf. Vanwege de gebouwen aan beide kanten,
deze weg tot voorbij de Brem gesteld op 24 voet. Aan de Wolf tegenover de
smid liggen twee poelen of kuilen die gedempt moeten worden en ook
worden alle opgaande bomen geruimd. Bij de beek de Brem gekomen is
geadviseerd hier overheen een bruggetje te leggen. Verder gaande tot bij
het Lindelauf waar de weg op 32 voet is bemeten en vanaf het straatje de
Borbergsweg, is behalve de genoemde 32 voet aan beide kanten nog een
vloedgraaf van 4 voet afgepaald. Vanaf het Lindelauf tot voorbij Haren
wordt de weg 32 voet, maar ligt de vloedgraaf binnen deze breedte en
worden de bomen ook gekapt.

Gekomen tot voorbij de
erven van Haren tot aan die
van ter Veurt is deze weg
daar voorbij de steen tot
aan het rechtsgebied van
de Hoofdbank Climmen
ingepaald op 24 voet. Over
de vloedgraaf van 4 voet die
vanaf de beek langs de tuin
van ter Veurt loopt, wordt
een bruggetje gelegd Deze
vloedgraaf zal tot aan de
steen links in het erf of in de
wei voor de Hof ter Veurt en
voorbij de steen aan de
rechterkant in andere erven moeten lopen en buiten de palen op vier voet
afgepaald worden. Eindelijk tot voorbij de steen gekomen die ons gebied
met dat van Climmen scheidt, waar van rechts een [denkbeeldige] lijn uit
het veld komt en over de weg lopend, tot links aan de heg van de weide in
een bempt van de Hof Ter Veurt eindigend. Aan beide kanten van deze lijn
hebben we twee paaltjes gezet, om later met instemming van de overheid
van de Hoofdbank Climmen grotere palen te plaatsen, om voor altijd tot
grenspalen van de beide rechtsgebieden te dienen. Vanaf hieraf
teruggekeerd zijnde, is met de verdere schouw en afpaling gestopt. Aldus
snel verzonden binnen de Hoofdbank Heerlen op dezelfde datum als
boven.

kasteel Haren

N.B. De plaats-, huis-, straat- en eigennamen zijn in deze vertaling
onveranderd overgenomen.

Oud-Heerlen.
Et Barreerhüske en de ou Pasteréj a-ge-ne Kirkgraaf

Kerkhofsgraaf met slijpsteen

Welterhuisje

-
- 1) aanwijzing, bestemming
 - 2) afpaling, begrenzing
 - 3) hoofdbank
 - 4) een van de overheid uitgaande open brief
 - 5) Leden van de Staten Generaal der Verenigde Nederlanden
 - 6) Wilhelminaplein
 - 7) d.i. de Haversteeg, vroeger kwam er, vlgs ds Jongeneel, veel haver uit het Gulikse langs
 - 8) gebied dat ligt rond de tegenwoordige Schaesbergerweg
 - 9) gewone, gebruikelijke weg
 - 10) tot aan de grens van het rechtsgebied van de Hoofdbank Heerlen
 - 11) 9,7536 m
 - 12) stevige, blijvende brug
 - 13) in het midden van
 - 14) systeem van sloten en kanaaltjes waarin het overtollige water kan afvloeien, zoals vloedgraaf, tems
 - 15) ter bestemder tijd, op een bepaalde tijd
 - 16) 3,6536 m
 - 17) eigenaar
 - 18) openbare heide
 - 19) onbekende plaats
 - 20) pas benoemde
 - 21) dezelfde dag na de middag
 - 22) Keur-Keulse kamer, centrum van het bestuur van de Hoofdbank
 - 23) herberg, later het Volkshuis
 - 24) Willemstraat
 - 25) gracht rond het landsfort van Heerlen
 - 26) of Oppene Brank (brand) genoemd. Vlgs Jongeneel plek naast Bausch en burenen
 - 27) slecht leesbaar, mogelijk op straffe van
 - 28) openbare bekendmaking
 - 29) water rond kasteel Meesenbroek?
 - 30) zodat
 - 31) Geerstraat
 - 32) gedempt
 - 33) moestuin
 - 34) gebied bij het einde van de Geleenstraat en kruispunt Valkenburgerweg, Geerstraat, Kruisstraat
 - 35) veehek, klaphek
 - 36) kruispunt Geleenstraat/ Valkenburgerweg/ Kruisstraat/ Geerstraat
 - 37) 24 voet: 7,3072; 8 voet: 2,4384

38) Bijdrage van Mark van Dijk: opmerkelijk is dat in de achttiende eeuw meerdere malen sprake is van een 'slijpsteen' bij de Kerkhofbrug. Deze installatie had blijkens reparatieposten meerdere stenen en bevond zich bij het 'canael.' Dat was een overkluisde afwatering, parallel lopend aan de Geleenstraat. Blijkbaar was bij dit afwateringspunt voldoende verval om een molenwerkje in het 'canael' aan te drijven. Het molenwerk zette hier niet een molensteen, maar een slijpsteeninstallatie in werking. Het werd op gezette tijden in werking gezet, waarschijnlijk door een sluisje open te zetten. Zo konden de Heerlenaren bij deze publieke voorziening hun messen, zeisen en andere (landbouw)werktuigen en materialen komen slijpen en polijsten.

39) van abeel, ook wel 'aubel,' een witte of zilver populier. Hier lag ook een poel, het 'Oabels peulke' genoemd.

40) vlgs Jongeneel: buurt aan de voet van de Heesberg, om haar spitstoelopende vorm zo genoemd.

41) tolplaats bij het tegenwoordige café Bijsmans

42) 10,9728 m

43) uitzondering

44) (onderzoek naar het) midden van de wegen

45) Kokerstraat, nu Eisenhowerstraat

46) de Giesen, Gieserveld, waarschijnlijk afgeleid v.e. eigennaam. Uit

wandelingen in en om Heerlen 1927 PJM Peters Uitgave van Hooren Heerlen

47) Hambeuk

48) openbare weg

49) wilgenboom

50) mogelijk van ban: rechtsgebied, of weiland

51) rechterlijke bevoegdheid

52) op ons verzoek

53) hier lag in de 17^e eeuw een herberg met een uithangbord met daarop drie

vogels

54) iets

55) niettegenstaande

56) staande houden, vasthouden aan

57) kruising van de Kruisstraat met de Nobelstraat, de oude Lindestraat en de Benzenraderweg. Deze buurtnaam is vlgs Peters ontleend aan een Lindeboom die er voor eeuwen stond, ook nog in de tijd van de uitgave van Peters' boek (1927). Het was vele eeuwen de dorps- en volksboom bij uitstek. Op kruiswegen werd vaak een linde geplant met een kruisbeeld eraan vast gemaakt.

58) na de middag

59) in aanwezigheid van

60) 7,3072 m

61) doolage: moerassig stuk land aan de Valkenburgerweg

62) boete

63) vastgesteld, verordend

64) een rechtopstaande steen werd vaak gebruikt om de grens tussen twee rechtsgebieden aan te geven

65) nadien, later

66) grensstenen

67) teruggekeerd

68) gestopt

69) snel verzonden

70) op dezelfde datum als boven

Genoemde personen

Joos Steevens Joannes Petrus ged. Heerlen 28-12-1709. Vader Joannes/ Moeder Agnes Consten

Joos Dautzenberg mogelijk:

- Joannes ged. Heerlen 13-10-1683. Vader Petrus/ Moeder Maria Moenen

- Joannes ged. Heerlen 7-4-1710. Vader Casparus/ Moeder Maria Moonen

- Joos Christian ged. Heerlen ...-1708 Vader Petrus/ Moeder Anna Römken

- Joos ged. Heerlen ...-1709 Vader Petrus/ Moeder Anna Reumken

Joannes Hendricus Bloem: ged. Heerlen 1698 Vader Hendrik/ Moeder NN. Meester-timmerman en schrijnwerker. Brouwer en tavenier in de taveerne 'Den Adelaar' onderaan in de Geleenstraat. Ontvanger van de 'Zwijgenden Landtol van 's Hertogenrade.' Uit: Genealogie der familie Bloem 1941, samengesteld door JM van de Venne, Hoofddcommies aan het Rijksarchief in Limburg. Mmv A Th Bloem en dr. Th F Boem

Seigneur Merkelbach

mogelijk: Henricus ged. Heerlen 12-1-1690. Gehuwd met Margaretha Schils Heerlen 1-11-1716. Vader Wijnand/ Moeder Margaretha Schils

Jan Pappers mogelijk:

- Joannes ged. Heerlen ..-2-1679 Vader Nicolaus/ Moeder Johanna

- Joannes ged. Heerlen 1-7-1716 Vader Joannes/ Moeder Maria Quadvlieg

Jan Janssen

mogelijk: Zoon van Mathijs, halfwin op het ' Hof het LindeLauf' (Lindelooft) in Kunrade van 10-2-1732 tot 15-8-1733. Het Lindelauf is in eigendom van mevr. de Douarière van wijlen den Weledelgestrenge Heere Johan Adam Klermont. De weduwe wil het Lindelauf verkopen en daarom het pachtcontract verbreken. Uit: RhH Notarieel archief Heerlen Notaris Meesens 1671-1842 Inv.nr 52-57 Akte 26